

STapsgewijs Onbegrepen gedrag en Pijn bij dementie de baas (STA OP)?!

Congres Omgaan met onbegrepen (probleem) gedrag in de ouderenzorg

Marjolaine Pieper psycholoog/onderzoeker VUMC
Sandra Blommestein trainer/ coach Amsteling

Inleiding

- **Inleiding (workshop):**
 - Pijn en gedrag bij dementie, wat weten we daarvan?
 - Wat is STA OP? En hoe werkt het? Integratie van aanwezige interne expertise!
 - Uitspraken verzorgenden, werken met STA OP!
- **Pijn bij Dementie (kern workshop):**
 - Gezichtsherkenning, de 7 emoties (korte film)
 - PACSLAC-D, een objectief pijninstrument
 - Hoe werkt deze? (oefenen a.d.h.v. DVD-opnames)
 - Wat zijn punten van aandacht
 - Welke score is indicatief voor pijn?
 - Wat te doen bij een hoge/lage score?
- **Vragen & evaluatie workshop (afsluiting)**

Dementie en GEDRAG

80%

Toename zorgafhankelijkheid & zorglast

Verskillende oorzaken van gedrag:

lastig te bepalen waar de bewoner precies last van heeft & waar het vandaan komt!

Gevolg
=
alleen gedrag op de voorgrond wordt behandeld en niet meer gezien als signaal!

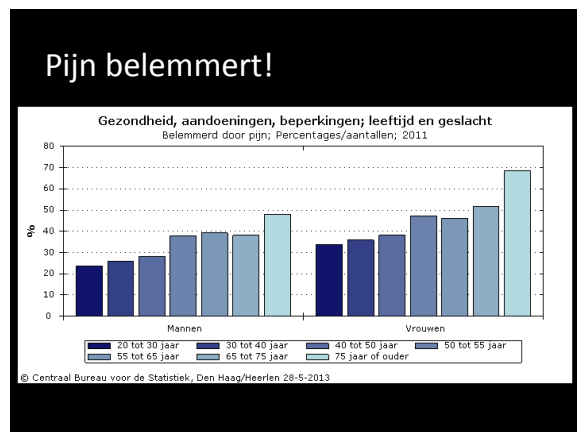
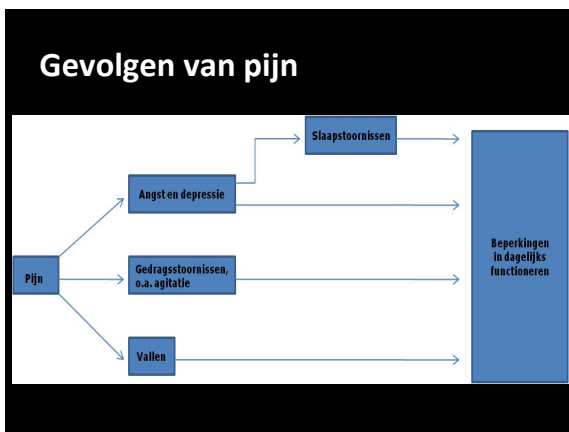
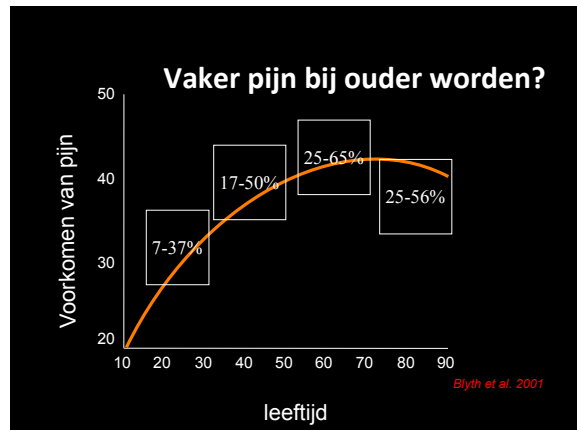
Quiz

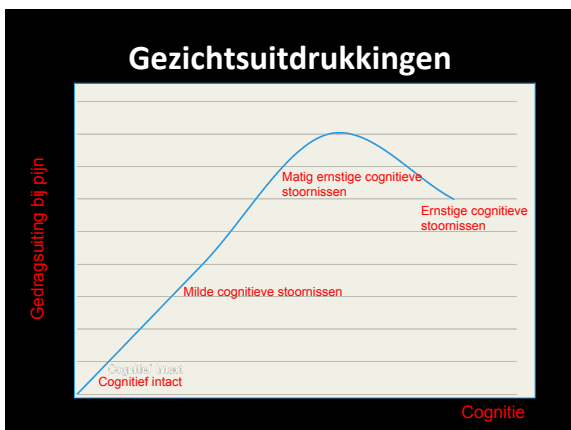
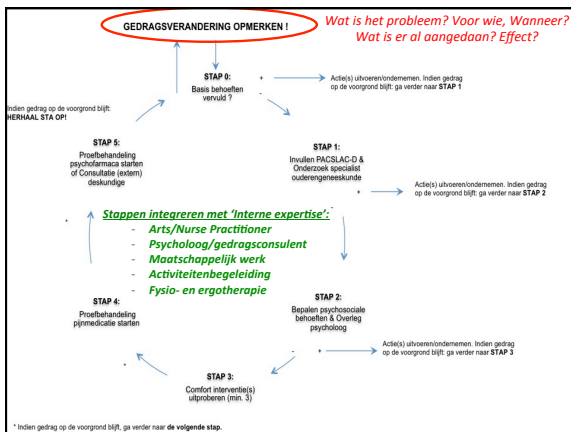
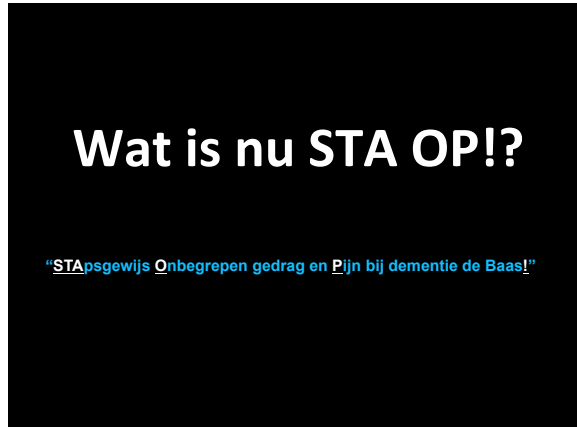

• Wie heeft er nog nooit pijn gehad?

• Wie heeft nog nooit een pijnstiller geslikt?

- ### Gezichtsherkenning
- **6 Basis emoties (Ekman):**
 - Vreugde (Happiness)
 - Verdriet (Sadness/Grief)
 - Angst (Fear)
 - Woede (Anger)
 - Verbazing (Surprise/Astonishment)
 - Afschuw (Disgust)
- Deze 6 basis emoties zullen we laten zien d.m.v. een korte film*

---- Film nog invoegen, apart bestand ----

Uitdrukkingen specifiek voor **PIJN**

Combinatie van:

- Wenkbrauwen naar beneden bewegen
- Omhoog bewegen van de wangen
- Samenknijpen van de ogen
- Neus optrekken
- Bovenlip optrekken

Uit de praktijk...

- Mevr. Randwijck eet matig tot slecht en loopt snel van tafel, onrustig in gedrag.
- Mevr. van Velsen slaat en bijt van zich af m.n. tijdens de ochtendzorg.
- Dhr. Buitenhof staart veel, lusteloos/apathisch gedrag.

STAP 1

De Pijnobservatielijst, PACSLAC-D

Gelaat	AANWEZIG		
	Omzet	Middel	Avond
Uitdrukking van pijn	☐	☐	☐
Een specifiek geluid of uiting van pijn 'au' of 'oef'	☐	☐	☐
Wenkbrauwen fronsen	☐	☐	☐
Grimas	☐	☐	☐
Rimpels in het voorhoofd	☐	☐	☐
Kruunen en kermen	☐	☐	☐
Verandering in de ogen (scheel kijken, mat, helder, meer bewegingen)	☐	☐	☐
Pijnlijke plek aanraken en vasthouden	☐	☐	☐
Pijnlijke plek beschermen	☐	☐	☐
Tengtrekken	☐	☐	☐
Verbalisatie:			
Verbale agressie	☐	☐	☐
Fysieke agressie (bijv. mensen en/of voorwerpen wegduwen, anderen krabben, anderen slaan, stompen, schoppen)	☐	☐	☐
Geïrriteerd (geagiteerd)	☐	☐	☐
Achteruitkijken	☐	☐	☐
Niet aangeraakt willen worden	☐	☐	☐
Niet-coöperatief/weerstand tegen verzorging	☐	☐	☐
Sociaal emotioneel stemming			
Verspreidbaar	☐	☐	☐
Schreeuwen/roepen	☐	☐	☐
Donkere blik	☐	☐	☐
Vredeloge blik	☐	☐	☐
Geen mensen in de buurt laten komen	☐	☐	☐
Ontsteld (ontzaten)	☐	☐	☐
Blozend, rood gelaat	☐	☐	☐

Indicatie voor pijn; score > 4

*Aanpassing op Zwakhalen et al. 2004

Film Oefen-DVD PACSLAC-D

- ...Bewoners met Pijn...?

Wat is de bedoeling:

- Scoor de PACSLAC-D direct na de opnames
- Overleg kort de scores in kleine groepen en/of de persoon naast je: waar liggen de overeenkomsten of verschillen? Wat viel je op?
- Aandachtspunten & uitleg over de scoring worden daarna plenair gegeven.

Belangrijk

Pijnt	Aanwezig
Uitdrukking van pijn	
Een specifiek geluid of uiting van pijn 'au' of 'oef'	+
Wenkbrauwen fronsen	+
Grimas	+
Rimpels in het voorhoofd	+
Kruunen en kermen	
Verandering in de ogen (scheel kijken, mat, helder, meer bewegingen)	
Pijnlijke plek aanraken en vasthouden	+
Pijnlijke plek beschermen	+
Tengtrekken	
Verbalisatie / afweer	
Verbale agressie	
Fysieke agressie (bijv. mensen en/of voorwerpen wegduwen, anderen krabben, anderen slaan, stompen, schoppen)	+
Geïrriteerd (geagiteerd)	+
Achteruitkijken	
Niet aangeraakt willen worden	+
Niet-coöperatief/weerstand tegen verzorging	+
Sociaal emotioneel stemming	
Verspreidbaar	
Schreeuwen/roepen	
Donkere blik	+
Vredeloge blik	
Geen mensen in de buurt laten komen	+
Ontsteld (ontzaten)	
Blozend, rood gelaat	
Rusteloos	

Aandachtspunten PACSLAC-D

1. Snel & makkelijk in te vullen, goed bruikbaar
2. Hoge score (> 4) is een indicatie voor pijn
3. Degene die observeert kan niet tegelijkertijd de bewoner/cliënt verzorgen.
4. Scoor alle items die je hebt gezien, ook als dat normale uitingen zijn. **Niet interpreteren!** Vraag je niet af of een uiting (zoals kreunen of rimpels in het voorhoofd hoort bij de dementie).
5. LET OP: eenduidige scoring nodig: leest & scoort iedereen op dezelfde manier? Training!

Doelstellingen Workshop

1. **PROBLEEMGEDRAG** is meer dan alleen het **GEDRAG** denk ook eens aan **Pijn** als **ORZAAK** !
2. Neem een **PIJNSCHAAL**, zoals bijvoorbeeld de **PACSLAC-D** op in je dagelijkse instrumenten.
3. Pijn bij dementie: **Erken het.... Herken het!**
4. Werk systematisch!

Belangrijk...

- ✓ Op elk moment kan het stappenplan gestopt worden indien het aan te pakken probleem succesvol is verlopen.
- ✓ Ontstaat een nieuw probleem, dan begin je weer opnieuw, doorloop je **alle stappen** en bekijk je wat de beste aanpak is.
- ✓ Het doorlopen van alle stappen is hier bij van belang. Zo weet je zelf dat je niets hebt gemist of hebt overgeslagen.

Korte terugblik vanuit de praktijk

- ✓ Bewust worden eigen houding
- ✓ Gerichter observeren
- ✓ Ondersteuning/ coaching van TL is nodig
- ✓ Optimalere zorg kunnen bieden
- ✓ Contact familie/ mantelzorgers verbeterd
- ✓ Creatiever omgaan met inzetten interventies
- ✓ "Goed om gerichte interventies uit te proberen en de effecten te zien.
- ✓ "Ik schrok van de weinige activiteiten die we deze bewoner aanboden, nu is het beter in balans."
- ✓ "Ik dacht wat een werk... al die formulieren... maar ik ben enthousiast... dit moet meer gebruikt!"
- ✓ Multidisciplinair werkt...

Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

Bedankt voor uw aandacht!

